

Kotoutumisen käsitteellinen viitekehys

Laissa kotoutumisen edistämiseksi (1386/2010) kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen.

Hyvä alku Pohjanmaalla -hankkeessa tehdyssä kehittämistyössä on hyödynnetty kotoutumisen käsitteellistä viitekehystä. Lähtökohtana on Ager & Strangin (2008) Englannissa kehittämä viitekehys, joka tunnistaa kotoutumiselle kymmenen keskeistä osa-aluetta. Nämä osa-alueet on ryhmitelty neljään eri kokonaisuuteen.

Ager, A. & Strang, A. (2008). *Understanding Integration. A Conceptual Framework*. *Journal of Refugee Studies*, Vol 21, 2, (s 166–191) <https://academic.oup.com/jrs/article/21/2/166/1621262> (vapaa käännös Hyvä alku Pohjanmaalla/Ritva Mertaniemi)

”**Perusta**” liittyy oleskeluluvan statukseen, kansalaisuuteen ja oikeuksiin. Oleskeluluvan status ja/tai kansalaisuus määräävät usein sen, minkälaiseen kotoutumista edistävään tukeen ja palveluihin maahanmuuttaja on oikeutettu. Käsitteet kansalaisuudesta ja oikeuksista määrittävät myös laajemmin ne odotukset ja velvollisuudet joille kotoutumisen prosessi on rakennettu.

”**Mahdollistajat**” koostuu kahdesta osa-alueesta jotka ovat *Kieli ja kulttuurinen ja yhteiskunnallinen osaaminen* sekä *Turvallisuus ja jatkuvuus*. Nämä osa-alueet ovat tekijöitä jotka mahdollistavat kotoutumisen, mutta jotka myös voivat muodostaa esteitä kotoutumisprosessille.

”**Sosiaaliset kontaktit**” koostuu kolmesta osa-alueesta; *sosiaaliset siteet*, jotka kuvaavat yhteyksiä omassa yhteisössä pohjautuen esimerkiksi kansalaisuuteen, etniseen tai uskonnolliseen identiteettiin; *sosiaaliset sillat*, jotka kuvaavat yhteyksiä muihin yhteisöihin, esimerkiksi kantaväestöön; *sosiaaliset*

yhteydet jotka muodostavat yhteydet vastaanottavan yhteiskunnan instituutioihin, viranomaisiin ja palveluihin. *Sosiaaliset kontaktit kokonaisuudessaan korostaa vuorovaikutuksen ja vastavuoroisuuden merkitystä kotoutumisen prosessissa.*

”**Keinot ja tulokset**” koostuu neljästä kotoutumisen kannalta keskeisestä osa-alueesta; *työ, asuminen, koulutus sekä terveys ja hyvinvointi*. Nämä osa-alueet tunnistetaan yleensä onnistuneen kotoutumisen tuloksena ja mittarina. Nämä osa-alueet ovat myös tunnistettu erittäin tehokkaiksi keinoiksi edistää ja tukea kotoutumista myös muilla osa-alueilla.

Kotoutuminen on vuorovaikutteinen ja kaksisuuntainen prosessi

Ager ja Strang korostavat erityisesti viitekehyksessä tunnistettujen osa-alueiden *vuorovaikutusta ja kaksisuuntaisuutta*. Onnistuneeseen kotoutumiseen vaikuttaa maahanmuuttajan omat voimavarat, elämäntilanne ja valmiudet, mutta myös vastaanottavan yhteiskunnan valmiudet, osaaminen ja tahto luoda tasavertaisia mahdollisuuksia ja näin edistää onnistunutta kotoutumista. Viitekehys osoittaa myös, että onnistuminen tai haasteet yhdellä osa-alueella voi hyvin merkittävästi vaikuttaa joko myönteisesti tai kielteisesti kotoutumisen toisella osa-alueella. Näin ollen viitekehyksessä tunnistetut eri osa-alueet eivät ole hierarkkisessa suhteessa toisiinsa, vaan jokainen osa-alue kytkeytyy ja vaikuttaa toiseen osa-alueeseen. Tarvitsemme jatkuvasti tietoa siitä, miten eri osa-alueet vaikuttavat toisiinsa ja miten niiden yhteisvaikutus edistää tai hidastaa kotoutumista.

Yhteinen ymmärrys tukee kokonaisvaltaista kotoutumista

Kotoutuminen on laaja ilmiö, joka koskettaa ihmisen arkea ja elämää kokonaisvaltaisesti. Käsitteellinen viitekehys on keino tehdä kotoutumisen prosessia näkyväksi kotoutumisen edistämisestä vastaaville toimijoille ja päätöksentekijöille. Kotoutumisen kokonaisvaltaisuuden ymmärrys tukee kotoutumista edistävien toimien kehittämistä ja resurssien kohdentamista oikein.

Yhteinen ja jaettu ymmärrys tukee kotoutumisprosessin ja kotouttamispalveluiden seuranta ja arviointia luomalla kehikon indikaattoreille. Se tukee kotoutumista edistävien palveluiden suunnittelua ja tekee näkyväksi sekä alueelliset että paikalliset kehittämistarpeet. Viitekehys on myös tehokas työkalu alkukartoitukselle ja palveluohjaukselle.

Suuret pohjalaiset kotoutumispäivät –seminaari oli hankkeen loppuseminaari ja se järjestettiin Vaasassa 23.-24.10.2019. Seminaarin yhtenä pääpuhujana oli Alison Strang, joka on toinen kotoutumisen käsitteellisen viitekehysten luojista. Alison Strangin luennon nauhoite ja esitys löytyvät sähköisenä alla olevien linkkien kautta.

Alison Strangin luennon nauhoite

<https://www.youtube.com/watch?v=DKLZYppwah0&feature=youtu.be>

Alison Strangin owerpoint-esitys

https://stiginastusisaan.com/wp-content/uploads/2018/10/STRANG_FINLAND_IOItalk23.10.18.pdf

Kotoutumisen käsitteellinen viitekehys toimii myös Vaasan kaupungin ja Pietarsaaren seudun kotouttamisohjelmien runkona.

Pietarsaaren seudun kotouttamisohjelma 2018-2021

<https://www.jakobstad.fi/assets/1/Integration/PDF/Integrationsprogram/Integrationsprogram-2018-2021-fi.pdf>

Vaasan kaupungin kotouttamisohjelma vuosille 2019-2022

https://www.vaasa.fi/uploads/2019/10/f78b7bb9-vaasan_kaupunki_kotouttamisohjelma_fi.pdf

ja kotouttamisohjelman selvitysosa

https://www.vaasa.fi/uploads/2019/10/7f74965b-vaasan_kaupunki_kotouttamisohjelma_selvitysosa_fi.pdf